Hvordan påvirker elevmedvirkning læringsutbytte i mat- og helsefaget?

Bodil Bjørndal, Iselin Vildmyren, Anna Nesje Andersen, Ingrid L. Djupegot

Institutt for idrett, kosthold og naturfag, Høgskulen på Vestlandet, Bergen

Introduksjon

Mat- og helsefaget er et fag med muligheter til å påvirke elevene sin nåværende og fremtidige helse [1, 2]. For at elevene skal kunne kritisk vurdere helse- og kostholdsinformasjon i hverdagslivet utenfor skolen trenger de øvelse på å knytte kunnskaper og ferdigheter til større sammenhenger. Elevmedvirkning i planlegging, gjennomføring og vurdering i faget kan være med på å legge til rette for dybdelæring, et sentralt begrep i fagfornyelsen [3]. Manglende elevmedvirkning i faget vil derfor potensielt kunne redusere både læringsutbyttet og overføringsverdi i faget [4], og det er behov for mer forskning på området.

Metode

En kontrollert intervensjonsstudie ble utført på en stor ungdomsskole i Vestland høsten 2021. Syv mat- og helseklasser ved skolen ble fordelt på to undervisningsopplegg med enten moderat eller aktiv elevmedvirkning (Tabell 1). Elevene var fra 9. trinn (14 - 15 år). Begge undervisningsoppleggene bestod av en teoriøkt (120 min) og en praktisk økt (120 min). Se bokser for beskrivelse av innhold i undervisningsøktene. Observasjoner og elevintervju ble utført, men er ikke presentert her. En uke etter siste økt svarte alle elevene på en anonym elektronisk spørreundersøkelse: I en objektiv kunnskapstest ble det gitt poeng for rett svar eller antall rette påstander, og i en subjektiv kunnskapstest ble Likert skala benyttet, og gjennomsnittlig score utregnet. Students t-test ble benyttet til å vurdere signifikante forskjeller ($p < 0,05$)

Tabell 1. Beskrivelse studieutvalget

Elev-medvirkning	Antall klasser	Antall svar - spørreskjema	Frafall (%)* - spørreskjema
Moderat	4	84	16,7
Aktiv	3	83	3,6

*Frafall fra start til slutt i utfylling av spørreskjemaet

Tema for undervisningsøktene

Grønnsaker, frukt og bær og sesongens grønnsaker i et helsefremmende og bærekraftig perspektiv

Teoriøkt, del 1

Lik for begge grupper: Temaet presentert av lærer og via elevaktiviteter

Gruppe 1 - Moderat elevmedvirkning

Teoriøkt, del 2	Film med tema potet- og vegetarmat
Praktisk økt	Oppskrifter planlagt av lærer og tradisjonell gjennomføring av kjøkkenøkt

Gruppe 2 - Aktiv elevmedvirkning

Teoriøkt, del 2	Elevgrupper planla praktisk økt basert på teori om sesongbasert frukt og grønt og tallerkenmodellen
Praktisk økt	Elevene gjennomførte sin planlagte meny

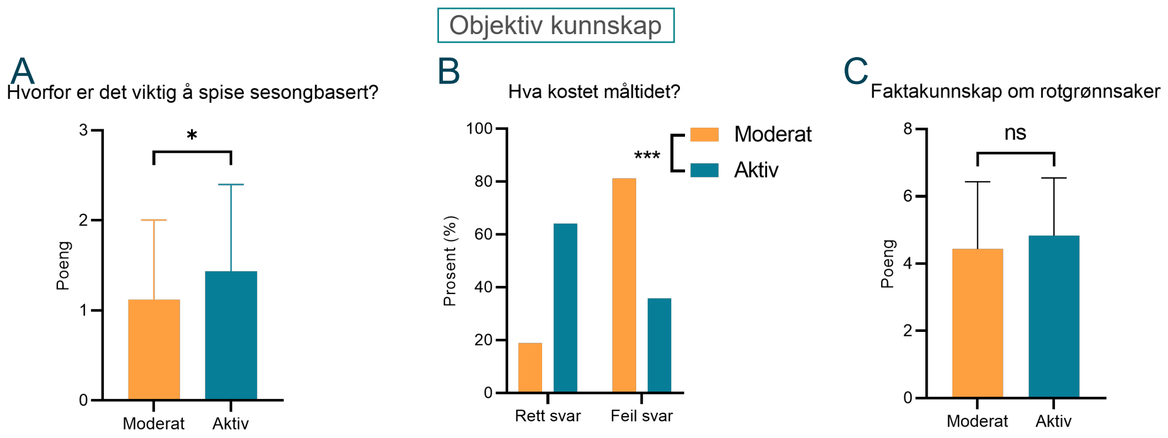

Figur 1: Objektive mål på kunnskap. Testsvar fra elever med moderat (n = 72) og aktiv (n = 82) elevmedvirkning. *p < 0,05, ***p < 0.001.

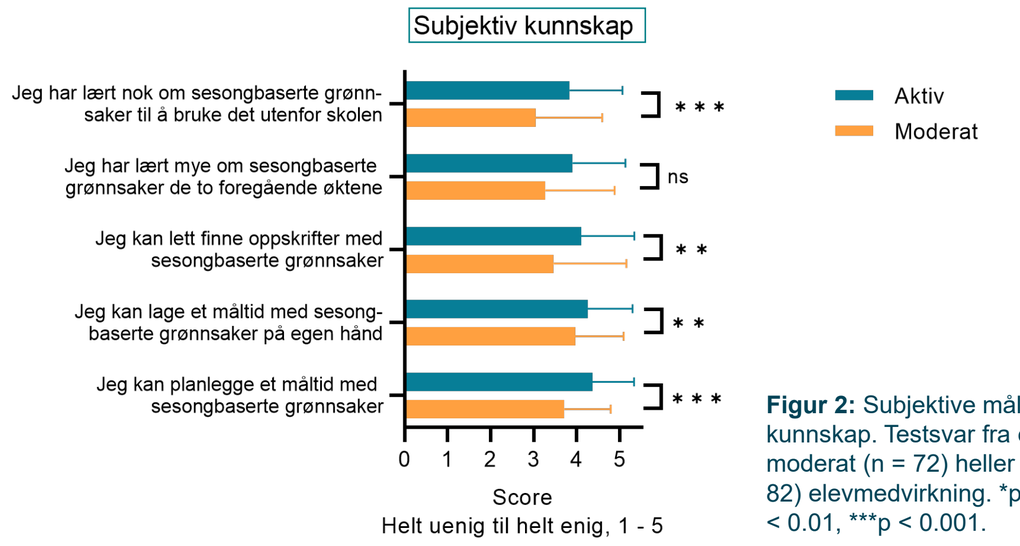

Figur 2: Subjektive mål på kunnskap. Testsvar fra elever med moderat (n = 72) heller aktiv (n = 82) elevmedvirkning. *p < 0.05, **p < 0.01, ***p < 0.001.

Resultat

Kunnskapstesten en uke etter undervisningsøktene viste at elever i den aktive gruppen kunne oppgi flere grunner til å spise sesongbasert (Fig. 1A). Det var også flere i den aktive gruppen som visste hva måltidet de laget kostet (Fig. 1.B), som er naturlig siden denne gruppen laget handleliste for menyen sin. Faktakunnskap om navn på rotgrønnsaker skilte seg derimot ikke mellom de to gruppene (Fig. 1C).

Elevene fra den aktive gruppen mente selv at de hadde bedre kunnskap om temaet enn elevene fra gruppen med moderat elevmedvirkning, og forskjellen var signifikant for de fleste av påstandene (Fig. 2). Elevene med aktiv elevmedvirkning opplevde også i signifikant større grad at de hadde fått bestemme selv, og var mer enige i påstanden at de lærer mer når de får være med i planleggingsprosessen (Fig. 3). Flere i den aktive gruppen likte den praktiske økten bedre enn vanligvis (46,8 %), sammenlignet med resultat fra gruppen med moderat elevmedvirkning (19,7 %), noe som gav en signifikant høyrere score på denne variabelen (Fig. 3)

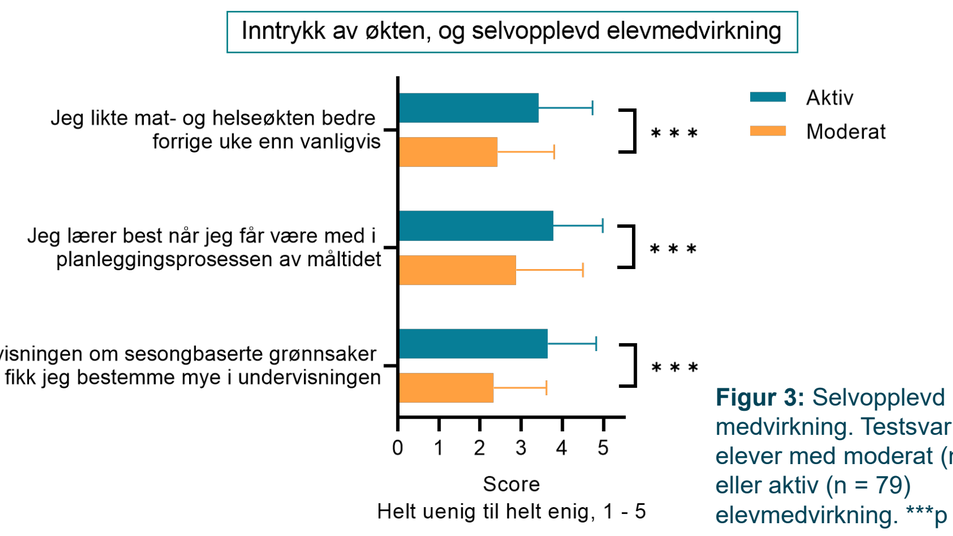

Figur 3: Selvopplevd medvirkning. Testsvar fra elever med moderat (n = 72) eller aktiv (n = 79) elevmedvirkning. ***p < 0.001.

Konklusjon

Resultater fra spørreundersøkelse en uke etter gjennomført undervisnings-intervensjon viste at både objektiv og subjektiv korttidskunnskap var høyere i elevgruppen med aktiv medvirkning sammenlignet med elevgruppen med moderat medvirkning. Svarene tyder også på at elevene var positive til å få delta i planlegging av en praktisk økt. Langtidseffekten av aktiv elevmedvirkning må studeres nærmere.

Referanser

1. Meld. St. 19. (2018-2019). *Folkehelsemeldinga - Gode liv i eit trygt samfunn*.
2. Torheim, L., Løvhaug, A. et al. (2020). *Sunnere matomgivelser i Norge. Vurdering av gjeldende politikk og anbefalinger for videre innsats. Food-EPI 2020.*
3. Utdanningsdirektoratet. (2019, 13.03.2019). Dybdelæring.
4. Beinert, C., Sørlie, A. C., et al. (2022). Does food and health education in school influence students' everyday life? *Health Education Journal*, *81*(1), 29–39

Western Norway University of Applied Sciences